

אל תשלח לחמך על פני המים

ד"ר גל הרצוג¹

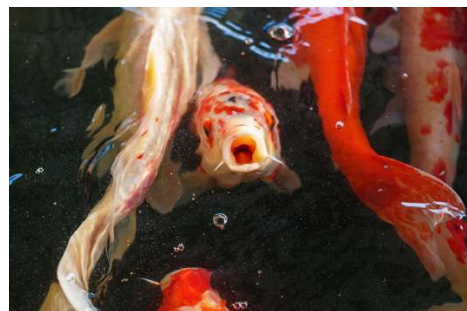
¹סניפירים- חוות גידול דגי נוי, גני טל.08-9957774 Snapirimfarm@gmail.com

הוגש לפרסום: 29/09/2020

הקדמה

אני בטוח, שכמוני, גם אתם ראיתם לא פעם, אנשים מאכילים דגים בלחם, בבצק או אפילו במזון חתולים או כלבים. בביקור בים, באגם או בנחל, תראו ילדים מאכילים דגים מכל הבא ליד ודייגים המשתמשים בבצק ואף בתירס כפיתיון ללכידת דגים. חובבים רבים, שואלים אותי אם ניתן להאכיל את דגי הברכה בלחם או במזון כלבים, כי הרי אם נעשה זאת, הם יזנקו על המזון כמוצאים שלל רב ויאכלו ממנו בכל פה. ישנם אפילו חובבים, המאכילים באורך קבע, את דגי הברכה (ואפילו את דגי האקווריום) במיני מזונות שונים שאינם מזונות המיועדים לדגים, לא רק כאשר נגמר להם מזון הדגים הזמין, אלא כתחליף זול למזון דגים.

במאמר זה, אשתדל לתת בידכם קווים מנחים לסוגי מזון, אשר יכולים להחליף את המזונות המקובלים והידועים לדגים, כאשר תרצו בגיוון או כאשר בצוק העיתים, אזל לכם מזון הדגים הקבוע.

תזונת דגים בטבע

כמו יתרת היצורים החיים, גם דגים צורכים במזונם חלבונים (בד"כ 35-45%), שומנים (בד"כ 5-10%), ויטמינים (בעיקר A, D, K וחומצה פולית) ומינרלים. כמות הפחמימות הדרושה להם, נמוכה ביותר. היחס בין כמות החלבון לשומן, חשובה

עבור סוגי הדגים השונים והשלב ההתפתחותי שלהם, כך למשל בשלב הצעיר, הם צורכים יותר חלבון הדרוש לגדילה לעומת נקבות בתקופת הריבוי הצורכות שומן רב הדרוש ליצירת מעטפת הביצים. ניתן לחלק את תזונת הדגים, באופן כללי לשלושה סוגים:

דגים הרביבורים: אלה הם אוכלי המזון הצמחי. בטבע הם ניזונים בעיקר מאצות וצמחי מים.

דגים קרינבורים: דגים המשיגים את מזונם מן החי. בטבע יאכלו סוגים שונים של סרטנים, חרקים, דגים קטנים וכו'.

דגים אומניבורים: דגים שתזונתם כוללת מזון מן הצומח וגם מן החי.

האכלת דגים בלחם/ בצק

לחם הוא מאפה רך, הנאפה לרוב מקמח (העשוי דגן כדוגמת חיטה), כאשר את תהליך ההתפחה, מבצעים שמרים. חשוב לציין שלחם מכיל כמות לא מבוטלת של גלוטן וסוכר המצויים בקמח.

כיוון שלחם הוא מוצר מזון בסיסי, זול ונפוץ כמעט בכל בית, כאשר נגמר מזון הדגים, חובבים נוטים להאכיל בו את הדגים שלהם. יתכן כי חובבים אלה, אינם

הדגים בלב בקר כיוון שזהו נתח עשיר בחלבון ועני בשומן. בשר, אשר לא נאכל ע"י הדגים ונשאר בתחתית המיכל, יוביל במהרה להצטברות של גורמים מזיקים, בניהם פטריות וחיידקים פתוגניים (גורמי מחלה).

פירות ומזונות עשירים בפחמימות

דגים דורשים כמויות נמוכות ביותר של פחמימות לצורך התפתחותם. לכן, נשתדל להימנע מהאכלה בפירות ושאר מזונות המכילים כמויות גבוהות של סוכר. למרות שהספרות המקצועית, איננה תמימת דעים לגבי הוספת פירות לתזונת הדגים, ברור כי דג אשר יצרוך כמות נכבדת של פחמימה, צפוי לסבול מעצירות והצטברות גזים במערכת העיכול. גם רבים מהמרכיבים הנמצאים בפירות ונחשבים חיוביים עבורנו, כדוגמת ויטמינים ומינרלים מסוימים, אינם דרושים לדגים.

מזון כלבים או חתולים

מזון כלבים/ חתולים, כשם כן הם, מיועדים לצרכי התזונה של כלבים/ חתולים, אשר שונים מאלה של דגים. באופן כללי, חובבים המאכילים את הדגים שלהם במזונות אלה, נחלקים לשניים: אלה המאכילים את הדגים הקרניבורים מדי פעם במזון זה כסוג של 'פינוק' בשל ריכוז הבשר הגבוה שבו, ואלה המאכילים את הדגים על בסיס קבוע במזונות אלה, בעיקר בשל עלותם הנמוכה בהשוואה למזון דגים איכותי. אומנם, מרבית הדגים הטורפים, ישמחו לאכול מזון כלבים/ חתולים ואף יגדלו מהר ויראו מרשימים למתבונן מן החוץ, אך בפועל מזון זה אינו בריא לדג לאורך זמן ומוביל לבעיות של השמנת יתר והתנפחות הקיבה. דג הצורך מזון כלבים/ חתולים באופן קבוע, בעל סיכוי גבוה בהרבה ללקות במחלות כבד אשר מובילות לתמותה. במקרה של האכלה של מזונות כלבים/ חתולים דגי בריכות שרובם אומניבורים (ולא

יודעים כי קיבת הדג, אינה זהה לזו האנושית. קיבת הדג, מתקשה מאוד לעכל את הגלוטן והשמרים המצויים בלחם. הלחם העובר בקיבת הדג, אינו מתעכל ברובו ונוטה לחסום את המעי. חסימה זאת, מובילה לעצירות של ממש ולהצטברות חומרים רעילים במערכת העיכול, המסוגלים להוביל אף למוות. בנוסף, חוסר יכולת יציאת הגזים מהמערכת, מובילה להצטברותם, להתנפחות ולהפחתה משמעותית בתנועתיות הדג. התנפחות זו, יכולה להשפיע בקלות, במיוחד בדגים גוציים כמו שלירים, ללחץ על שלפוחית הציפה ופגיעה בשחייה ובאוריינטציה של הדג. בנוסף לנזקים שתיארנו, לחם הבא במגע ממושך עם נוזלי העיכול, מתנפח לכדי 1.5 פעמים מנפחו, ממלא את הקיבה ומביא לתחושת שובע שקרית וכך להפחתת הרצון של הדג להמשיך ולאכול מזונות אחרים. שאריות לחם, אשר ישקעו בתחתית המיכל, צפויות להחמיץ באופן ניכר את המים ולהוביל להצטברות פטריות ובקטריות פתוגניות (גורמי מחלה). כמובן שההשפעה על איכות המים תלויה בנפח המיכל וכך ההשפעה השלילית על אקווריומים למשל תהיה גדולה בהרבה מההשפעה על בריכות נוי גדולות.

במקרה, שדגי הנוי שלכם אכלו לחם או בצק, מומלץ להאכיל אותם בסיבים תזונתיים, המסוגלים לספוח חלק מהחומרים הרעילים, להפחית את הנפיחות ולעודד הוצאת צואה.

בשר

חובבים רבים, נוטים להאכיל דגים ובמיוחד דגים קרניבורים גדולים בבשר אדום. יש מספר סיבות להימנע מכך. מלבד העובדה כי הבשר שאנו אוכלים, מכיל כימיקלים מזיקים ואנטיביוטיקה, הוא גם מכיל כמות גבוהה של שומן. מרבית דגי הנוי, צריכים דווקא כמות גבוהה של חלבון ונמוכה של שומן, על מנת לגדול באופן תקין. בקרב מגדלי הדיסקוס, למשל, נפוצה הפרקטיקה של האכלה

קרניבורים), הבעיה אף חמורה יותר. לא זאת בלבד שחלק גדול מהמזון אינו מתעכל ויכול להוביל לחסימת מעיים (ראה גלוטן לעיל), אלא גם שהרכב המזון כמעט ואינו מכיל חלבונים ושומנים מן הצומח, אלא רק מן החי ולכן מסכן את דגי הבריכה.

מזונות מומלצים:

מזונות יבשים איכותיים, מכילים את כל חומרי ההזנה הדרושים לגדילה תקינה של הדג. כיוון שהמבחר הקיים כיום בשוק הוא רחב במיוחד, אנו ממליצים בהחלט לגוון ולהאכיל במקביל בכמה סוגי מזון.

מזונות קפואים או חיים, (בעיקר מן החי, כמו: תולעי דם, ארטמיה, דפניה וטוביפקס) מספקי מזון מוכרים, הם מקור מעולה לחלבון. חשוב לשים לב, כי מדובר בספק מוכר, שכן, קיימים בשוק מזונות מזוהמים. במזונות אלה, חומרי ההזנה נשמרים ברובם במצבם המקורי, לא עוברים עיבוד ולכן מזינים במיוחד. כיוון שמזונות אלה, עשירים בחלבונים, חשוב שלא להגזים בהאכלה במזון זה (פעם-פעמיים בשבוע).

דגים ומאכלי ים, מהווים תזונה מומלצת לדגים, כיוון שבאופן כללי אלה מזונות הנצרכים ע"י דגים קרניבורים ואומניבורים בטבע.

חלמון ביצה מבושל, הוא מקור עשיר מאוד לחלבון וחובבים רבים מאכילים בו דגיגונים. יש לשים לב כי שאריות חלמון במים, מובילות לעננות. חשוב במיוחד לשאוב את שאריות החלמון שלא נאכלו, על מנת למנוע הצטברות חיידקים פתוגניים ופטריות.

מלפפון וקישוא, הם מזונות מומלצים לדגים הרביבורים. הם מכילים סיבים תזונתיים רבים ואנטיאוקסידנטים. חשוב לזכור לקלוף אותם ולהרתיח, לפני שאנו מזינים את הדגים. ההרתחה, מסייעת בהסרת כימיקלים ומזהמים מהירק.

חסה, תרד, כרוב וירקות עלים אחרים, יתאימו גם הם כמזון לדגים הרביבורים. הם עשירים בסיבים תזונתיים וברזל. לפני ההגשה לדגים, חשוב להרתיח במשך כמה דקות ולחתוך לפרוסות.

אפונה, היא מזון מקובל מאוד לדגים הרביבורים ובמיוחד לדגי קוי וזהב. האפונה עשירה במיוחד בסיבים תזונתיים וחשובה בתזונת דגים. יש לשים לב כי עודף האכלה באפונה (לא יותר מגרגר-שניים לדג פעם בשבוע), יכול גם הוא לפגוע בספיחת המזון. בכל מקרה, אין להגיש את האפונה במצב טרי, אלא רק לאחר בישול שמרכך אותה מעט. מומלץ להוריד את הציפה מהאפונה, על מנת להפחית את הסיכוי לחנק.

ירקות נוספים, המכילים כמות נמוכה של פחמימות יתאימו גם הם כתוסף מזון, ביניהם: גזר, כרובית, ברוקולי ואפילו דלעת. נזכיר כי מזונות עשירים בפיגמנטים (צבענים) כדוגמת בטא-קרזוטן בגזר, יובילו לחיזוק הצבעים הכתומים בדגי הנוי.

לסיכום,

ראינו שהנחות מוטעות לגבי האנטומיה של דגים מובילות לא פעם להאכלתם במזונות רעילים. חוסר ידע, יכול בנקל לגרום לנזקים בלתי הפיכים עבור דגי הנוי שלנו. במאמר הצגנו את המזונות המסוכנים לדגים לצד אלה המומלצים. באופן כללי אציין, כי אני מעדיף לספק לדגים מזונות הדומים למזונות אשר הם מוצאים בסביבתם הטבעית. עם זאת, כיוון שדגי נוי, באופן מכליל, יכולים לשרוד אפילו שבועיים ללא מזון, במקרה שנגמר לנו מזון הדגים הקבוע, מומלץ לא לאלתר מזון חלופי מכל הבא ליד, אלא אפילו לוותר על האכלה ולהזדרז ולקנות מזון מסחרי חדש בהקדם.

מקורות מידע:

/https://aquariumgenius.com/can-you-feed-bread-to-your-aquarium-fish

[/https://aquagoodness.com/what-can-i-feed-my-goldfish](https://aquagoodness.com/what-can-i-feed-my-goldfish)

https://aquariawise.com/what-can-you-feed-your-fish-instead-of-fish-food/

https://www.quora.com/Is-cat-food-safe-for-koi-fish-to-eat/